

C. K. Državno Odbjetoništvo u Šibeniku
I. R. Procura di Stato in Sebenico

Stiglo dne..... sat..... pod
Pervenuto il 13. 5. 08 gradj. primj. pod.
U Šibeniku 15. svibnja 1908.
Primjer..... Nadp..... P. n.
Esempl..... Rubr..... Alleg.....

GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ ŠIBOJRIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK
Tečaj X.

Broj 5..

U Šibeniku 15. svibnja 1908.

Učiteljski Glas

— Glasilo „Saveza dalmatinskih učitelja“ —

Vlasnik i izdavatelj
„Savez dalmatinskih učitelja“.

Hrvatska tiskara Dr. Krstelj i drug
u Šibeniku.

Urednik:
Dinko Sirovica.

Izlazi na 15. svakoga mjeseca. Zapada 4 K na godinu. Učiteljski pripravnici i pripravnice dobivaju ga na pol cijene. Novci se šalju PETRU RADMILOVIĆU, učitelju i blagajniku „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Spljetu, a članci i dopisi uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju.

Naše opetovnice.

Nazad nekoliko godina raspravljale su kotarske učiteljske skupštine širom Dalmacije o uređenju zgodne čitanke za opetovnice ili svetačno-nedjeljne škole, a ove će godine pokrajinska konferencija imati da ustanovi normalnu nastavnu osnovu za tu istu vrst škole, nacrt koje osnove pokrajinska školska vlast već ima gotov.

Ustanovljenjem te normalne nastavne osnove, te izdanjem toli nužne čitanke za opetovničare, koju sve druge pokrajine već odavno imaju, krenule bi prilike naših ponavljaonica na bolje, te ne bi taj trud nastavnika, kojega i u dan svetačni moraju školi posvetiti, bio tako rekuć uzaludan, niti bi okolo četiri hiljade djece, koja opetovnice u pokrajini polaze, tako malog ploda od te, za naše prilike, korisne ustanove uživalo.

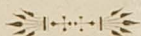
Priznajemo da današnja naša „Treća čitanka“, koja prati školsko dijete kroz punih pet godina polaska škole, može biti zgodna i prikladna koli u svagdanjem, toli u svetačno-nedjeljnom pohaganju, ali je uzeti u obzir i tu dosta važnu okolnost, da ju je dijete dobrano prolistalo kroz 4. 5. i 6. godiš. tečaj, te

da se u ponavljaonici nje jedva laća, jer za njega nema tu zgodnog, novog i praktičnog štiva, dočim bi rado čitalo i učilo iz posebne čitanke za tu vrst škola priregjene, u kojoj bi bilo zgodno razvrstano gradivo prema propisanoj osnovi, te u kojoj bi čitanci našlo i poučilo se u pojedinim odlomcima i štivima, u svem onom, što mu za život treba i za što su baš zakonom ponavljaonice ustanovljene.

Znajući da će nacrt ove normalne osnove, koja će budući pokraj. učitelj. konferenciji na pretres i ustanovljenje biti podastrt, zaista mnogo doprinijeti preobrazbi i poboljšanju ponavljaonica, uvjereni smo, da će se opravdana želja svih prijatelja naše narodne škole oživotvoriti i da će ponavljaonice boljim i utješljivijim smjerom udariti.

A da to uzbude što opširnije i što temeljitije, uvjereni smo takogjer, da će za tom normalnom nastavnom osnovom, naši škol. učbenici na brzo obogatiti školu novom nastavnom knjigom „Čitankom za ponavljaonice“, koju će naše učiteljstvo doista s ushitom pozdraviti.

Dorbić Vicko.

Protiv analfabetizma.

Kroz ovaj zadnji decenij i kod nas se na sav mah ne samo opće mnijenje bavi pitanjem o što uspješnijem ustuku analfabetizma, već se zavrsla i ljuta borba protiv njemu, te uz akademsku omladinu najveću i najodlučniju borbu proti tome vodi naše učiteljstvo, koje je zbilja najkompetentniji faktor u takovu poslu, i kojemu pravó na to u svakom pogledu potpuno pripada.

Nije mi nakana ovdje se potanko baviti o analfabetizmu i raznim (naosob Anderličevoj) metodama, jer sam o tome u svoje doba, bilo sam, bilo -u društvu sa drugom S. Rocom u javnosti progovorio i

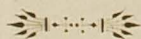
raspravljao i jer je danas to pitanje prodrlo med naše učiteljstvo u tolikoj mjeri, da mal ne u svakom kotaru imamo dobar broj učitelja vještih Anderličevoj metodi (a kako i ne bi kad su svi i onako u metodici upućeni i u učiteljstvu poučeni), koji su dakle u neku riječ stručnjaci Anderličevci, ako se uopće samo po tomu i radi toga stručnjaci nazvati mogu, jedno s toga što je svaki učitelj zato što je učitelj već i stručnjak, a opet i s toga što je, kako je već poznato, abecedna Anderličeva čitanka i u opće njegov naputak takav, da može predavati ne samo nestručnjak, da li i onaj koji priuba štiti i pisati znade.

Pokret proti analfabetizmu zauzeo je toliko maha, da se je o njemu odredila baviti i buduća pokrajinska učiteljska konferencija, ograničujući se samo na praktičnu uputu u poučavanju po Anderličevoj metodi, jer i zbilja sama skupština ne bi bila vlasna ništa velika ni preduzeti za dalnju sve to veću i zamašitiju borbu protiv analfabetizmu, pošto se tu hoće pomoći zakonodavnog tijela, i novčane žrtve koju bi morao imao na ustuk analfabetizmu opredijeliti pokrajinski sabor, kakovu sam i ja među ostalim nazad koju godinu u „Narodnom Listu“ želju isticao, koja je — razumije se — ostala „pium desiderium“ možda i za vijeke.

Samoprijegor našeg učiteljstva, volja njegova za rad i poznata ljubav k narodu i njegovu prosvjetljenju, održala ga je junački na poprištu u ljutoj borbi mnoštva životnih i staliških borbu, pa se taj heroj hrabro i neustrašivo hrve protiv analfabetizma, toj nemiloj aždaji i zadušljivoj mori, koja nam zdravu narodnu prosvjetu gnjete, ali se ta borba, ta susretljivost i ta žrtva dalje ne može niti smije zlorabiti, te dok se

ikada naš sabor makne da sanira i to zamašno pitanje budućnosti narodne, neka pojedine općine prema svojim silama, a školske vlasti prema svome djelokrugu pridolaze učiteljstvu u ovoj borbi u susret; prve, nabavom nužnih knjiga i materijala za tečajeve, jer je zaista laglje i udobnije pojedinoj općini žrtvovati po nekoliko kruna za taj materijal, nego li bi to moglo društvo hrv. sveučilišnih gjaka za pouku nepismenih, a druge bar djelomičnom nagradom i priznanjem učiteljstvu, koje se tom plemenitom djelu rado i svojevoljno posvećuje. To sve neka bude samo djelomična hvala i uzvrat za onaj trud i onu požrtvovnost, koje naše učiteljstvo unatoč svojim tegotnim zvaničnim dužnostima rado i dobrovoljno podnaša, jer pravu nagradu nalazi svaki čovjek u radu, zadovoljstvu i osvjeđenju, da je zbilja udovoljio svojim dužnostima kao čovjek, kao gragjanin, kao rodoljub i kao sin svojeg naroda.

Učiteljstvo dalmatinsko time se zaista ponositi može!
Dorbić Vicko.

Kotarski školski nadzornik.

Piše: Dorbić Vicko.

(Nastavak).

Istina je, da bi osobito zlo nastalo da nadzora nema, jer koji se god rad ne nadgleda, ne napreduje kako valja, a nadzorom u školi mora se dobro unaprijegivati, da se eventualno zlo ukloni. No nadzor se ne bi nikako imao protezati i na najmanje umišljene sitnice, jer bi tad postao tako pedantan, da se učitelji ne bi mogli ni slobodno kretati, te bi svaki takav postupak vukao za sobom suviše opomene, a i ukore i kazni. Neka nadzornik učitelja, koji to baš zaslužuje, po potrebi najprije očinski, blago, ljubavno i zgodno savjetuje i upozori na pogriješke, nedostatke i posljedice, te upućuje na pravu stazu, pa istom onda, kad vidi usprkos svim njegovim čestim opomenama i savjetima i svim mogućim nastojanjima, da dotičnik ipak slijedi u svojim manama, neka postupa s njime i strožije i ozbiljnije, tražeći ipak, da ga, ako ikako može i zadnji čas spasi, barem radi one ne-dužne obitelji, koja s nesretnikova nemara mora da možda spane na prosjački štap.

Nadzornički posjeti, njegove opomene i napuci za to su dakle, da poboljšaju i isprave rad u školi, te da oduševu učitelja na dalnje djelovanje, a ne, da za koju mu drago tricu bude obdaren prikorom i lijepom čituljom baš paprenih opazaka u „crnoj knjizi“. Stoga će mnogo korisnije biti saslušati njega, dati mu zgodnih i očinskih naputaka i onda u „crnu knjigu“ uvrstiti opaske, koje za dotičnog učitelja ne će više biti crne opaske, već zlatno zrnje, a „crna“ će se tad knjiga pretvoriti u „zlatnu knjigu“. I pretvara se ona u svim onim školama, koje nadgledaju nadzornici, koji

imaju pravo učiteljsko srce, koji su nadahnuti pravim učiteljskim duhom, koji su iz učiteljstva nikli, a nadzor naših škola danas je, hvaleći Bogu, većinom takovim ljudima i povjeren.

Kad iza nadzorničkoga posjeta učitelj ne ostane u svojoj školi utučen i sumoran sa propalim idealima, već vedar i čil pun novog i jačeg zanosa, može se zaključiti, da je taj posjet zbilja bio od trajne koristi, inače bi bilo bolje, da ga barem tog dana ni bilo nije. Burokratski i odveć visoki ton, te pedantno i prestrogo službeno vladanje nadzornikovo prema učitelju i kad služi i kad ne služi, dovodi do otugjenja ovih dvaju uzgojnih faktora, što je zaista na štetu i školi i njenom pravom napretku.

Nadzornik mora takogjer biti učitelj i prijatelj učitelja i izvan škole. Neka nikako ne izbjegava druženje i razgovaranje sa učiteljima, jer time će ih sebi priljubiti, a oni će imati prigode, da od njega vazda nešto dobra čuju i nauče. Dogju li u njegov ured, da pitaju savjeta i pomoći neka im se pokaže pravim ocem, dajući im nužne naputke i braneći ih protiv možebitnim nepravednim osvadama. Progoniti učitelja na bilo kakovu god neosnovanu prijavu, nije pravedno ni plemenito, jer je najteži slučaj, kad učitelj opazi, da u predstavnika vlasti ima nešto što zbilja ne valja, ima prljavština, zloporaba, nepravde, pristranosti, ima nečega što je u suprotnosti sa njegovom službom, pozivom i interesima školstva, učiteljstva i naroda.

Budući je dužnost kotarskog nadzornika da nadzire i odgaja učiteljstvo cijelog svog kotara, bilo ono

koje mu drago vjere i kojih mu drago stranaka, ne smije biti strančar, da ne bi time povrijedio najdelikatnija čustva pojedinaca, već će se prema svakomu vladati jednako, pazeći pomno da ne bi upravo suvišnim strančarenjem i prekomjernim fanatizmom koji od učitelja nastradao. U tome, čini mi se, da je zar najteži i najškakljiviji položaj nadzornikov, jer se često put njegova dobra volja, njegova trjeznost i nepristranost od ljudi strančarski zaslijepjenih krivo tumači, kao kakav vjerski i politički pritisak, te otud uslijedi ona uobičajena kampanja po novinama protiv nadzornicima, koji mrze i progone ovu ili onu stranku, ovu ili onu vjeroispovjest, ovu ili onu narodnost, ovog ili onog učitelja.

Imade ih među učiteljima, koji začmu mržnju i protivnost proti nadzorniku samo zato, što on nije

njihovog političkog ili strančarskog mišljenja; oni ne idu za tim, da kotarski nadzornik nije ni političar ni strančar, da to u opće ne može biti, već oni hoće, da on bude baš njihove politike, njihove stranke, a ako nije, onda daj udri po novinama i izasiplji tu svega i svašta protiv njega. To se na žalost dogagja samo onda, kad se neki učitelji toliko zaborave, da zastrane sasvim bez obzira da tim škode sebi i svom staležu, kad se dadu zavesti strančarskom strasti i tako zavedeni kad se ne žacaju biti čak prijatelji onih, koji nemaju nego samo riječi prezira, uvrijeđe i potvore za učitelje, koji pošteno misle i kao ljudi i kao učitelji i kao rodoljubi.

(Slijedi)

Grafologija.

(Tomo Kosović)

(Nastavak).

Opazili smo i ne rijetko, da neka djeca još u III. odsjeku zapinju u pisanju velikih slova. Razlog tome nalazim, što su se malo do onda vježbala u pisanju tih slova, a tomu su valjda krivi današnji sustavi raspoređenja metodičkih jedinica. Osnove nam ne kazuju po tanko vrst i red jedinica za svaki tečaj. Rečeno je u opće, a drugo je ostavljeno učiteljevoj uvigjavnosti. Po tome tražimo, da se pisanke obazru što više na ponavljanje slova, jer pouka brzanja za ovaj predmet najviše štetuje. Sustav što sada vlada ima duge vježbe, pa se s toga posve malo u gornjim odsjecima djeca vježbaju n onome što je trudnije. Ja sam za to mnijenja, da se u IV. god. tečaju ponovi gradivo II. i III. godišnjeg tečaja, samo u drugoj formi, dakako. Neka se dakle uzmu mala i velika slova iz obje vrsti, opet po genetičkom redu na grupe, a poslije redom abecede. Tako, da slova gen. redom ponove barem po tri puta za vrijeme škol. pohagjanja. Rečenice su ovdje veće i izvagjene iz svih ostalih predmeta što uče; zaustavljajući se ragje na ona slova i brojke što veći broj djece onog tečaja slabije izvagjaju na drugim škol. radnjama. Arapske i rimske brojke ponavljamo po već navedenom redu, samo u većem opsegu. Prostor na kojemu pišu dovoljan je od $2\frac{1}{2}$ mm širine.

Ispuštavanje crtovlja u ovom odsjeku ne držim podesnim za ukus, niti za vid — bolje bi bilo ispustiti sve osim jedne, nego prekidati.

Pretpisi imaju bit sastavljeni od riječi, što su djeci dobro poznate i što spadaju našoj domovini. Treba i pomoću pisanja sjetiti učenika na svagdanju pouku,

osobito pak na njezinu uzgojnu stranu. Čustvo reda, čistoće, pokornosti, religioznosti i rodoljublja valja buditi i ovim sredstvom. Jednako s jednom vrsti slova, koliko i s drugom, pa rabile se u školi pretežnije jedne ili druge pisanke. Vježbe imaju bit kratke i često se izmijenjivati, da očuvamo učenike od dosade. Dopraviti valja pouku u ovom tečaju sa azbukom, eda se ne bi koje dijete odalečilo iz škole a da se nije dobro izvježbalo u istoj.

Smatrajuć pouku krasopisa, kao motrenje lijepih oblika, vježbanje i ispravljanje istih, onda je za stalno potrebno učeniku češće promotriti, pa popraviti hrgjav oblik pisma, što ga je iskrivio brzanjem u pisanju. Radi neredovitog pohagjanja djeteta preko stanovitog vremena, pa i radi njegove slabe aplikacije, naći će se u svakom razredu djece, kojima će ponovna pouka pojedinih pismena posve dobro doći, tada i radi koncentracije sa gragjom IV. tečaja, treba i u V. i VI. god. teč. uzeti u oveće skupove za I. poljeće istu gragju, jer i osnova ovdje ne kaže drugo, nego usavršivanje u pismu, a pisati same rečenice imaju inače prigodu svaki dan. Drugo se poljeće uzmu rečenice, poslovice pa i cijeli stihovi poznatih pjesama, koliko u jednoj, toliko u drugoj narodnoj azbuci. Arapski se brojevi pišu sa više brojaka, a rimski, koji sastoje, od desetica, stotica i tisućica, u raznim kombinacijama. U petom se tečaju rabi papir sa brazdama u širini od 2 mm, a u šestom tečaju onaj s jednom crtom (bez prostora). Ovo gradivo sa onim od II. tečaja naprijed, čine cjelinu od 10 pisanaka sa cikličkom metodom, već spomenutom u prošlom broju ovog lista.

Uzgojna pouka prama načelu praktičnosti.

(Piše V. Belamarić.)

(Nastavak).

Kao što sam rekao, da se pouka u nauku vjere, te ljubavi naprama Bogu i iskrnjemu svome ima što je više moguće oslanjati na prirodu samoj, tako i pouka u materinjem jeziku prirodu napustili sasma ne smije. Hoćemo li, da nam pouka u materinskom jeziku uspije, moramo da ju oslonimo na praktičnu podlogu, pri čemu će nam mnogo pomoći samo pripovijedanje. Kao što djeca rado slušaju i čuju lijepe pripovjetke, tako rado i drugim pripovijedaju ono što su čula i upamtila. Da ovo postigne učitelj će postepeno uporabiti sve one metodičke operacije, koje su za to nužne. Ovome će puno potpomoći i samo čitanje, koje se već odavna smatra najvažnijim zadatkom pučke škole. Čitanka nek bude djeci vodič, kroz koji će učvrstiti ono znanje, što su ga iz usta svog učitelja čula i razumjela. Da se ovo postigne od priekle je nužde da se odmah kod pisaćanja t. j. prve godine rade takove vježbe u kojima se glas više puta nalazi i to onaj, koji se djeci podati ima. Kad bi se pako zanemarilo uporabljivanje i raspoznavanje predmeta u kojih značenju se taj glas nalazi uspjeh u pisaćanju ne bi se temeljio na zornosti, ne bi b'io praktičan, već manjkav i ne bi nam dalo željeni uspjeh u jednu riječ bio bi slab.

Hoćemo li da nam čitanje u većim razredima dade željeni uspjeh, to se mora paziti na to da ne bude samo prosto čitanje već, treba da bude udešeno osobito tako, kako će djeca shvatiti sadržaj pročitanoga.

Pravila za život, koja moramo izvesti neka se temelje na pravilim iz praktičnog života, a rješavanjem

zgodnih zagonetaka i iz pročitanih štiva, nek se izrade pismeni zadatci. Ovo velim stoga što danas u praktičnom životu veoma je potrebna vještina u izraživanju svojih misli. Tko ovoj vještini nije dozreo, onaj koji ne zna pismeno izraziti svoje misli, nije svoj, nije slobodan. Takov čovjek u prvom redu rob je samoga sebe, a zatim sluga svih onih od kojih potrebe ima. Pučka škola mora svim silama težiti da ovo postigne, da djecu svoju, narodne uzdanice, u ovom uputi i tako će se odužiti onoj žrtvi što narod za školu doprinosi.

Pismene vježbe potpomažu cjelokupnu pouku pučke škole, a da se to postigne, one moraju da se crpe iz svih predmeta pučke škole, jer tako ne će biti suhoparne, već će biti pravi izljev i srčika školske pouke, ogledalo škole, zrcalo znanja učiteljeva i onog prisvojenog od učenika.

Zaludu bi bilo, da mi podajemo djeci ma kakove zadatke iz nastavne pouke, ako iste ostavimo da oni sami po sebi rješavaju i prepisuju po miloj volji. Lažna je tvrdnja, da će se pogreška, pogreškom ispraviti, te je stoga dužnost svjesna učitelja, da se za svaku pismenu ragju, koju ima podati djeci on sam savjesno pripravi, a tek kad su ju djeca usvojila i kad je ista postala njihovom svojinom, može da ju njima u naručaj pruži, ali ne da ju ostavi na volju, već da svjesnim pregledanjem i ispravljanjem njih prisili, da usvoje volju njegovu sebi za korist.

(Sliedi)

Uz posebne nastavne osnove.

Piše: P. Dabinović.

(Nastavak).

b) Računstvo u svezi s geometrijskim oblicima.

Bit će razloga da knjiga i u drugim naucima zatire napredak, ali kod računstva najviše. Komoditet, bojazan od dangubljenja, koje li druge izlike, dovode mnoge učitelje, da djeci odmah na početku daju računicu. Još ne znaju pravo, kako se koja ivica u knjizi zove, a ona ti već čitaju brojke. To je pogreška preko svih pogrešaka. Tu djeca one bistre predodžbe o broju i brojnom odnošaju do kasna ne stižu, a ako se slučajno snalaze u odgovorima, to je mehanički dotjerano dresurom.

Ovaj predmet ni po čemu nije o sebi postao, no se razvio na odnošajima stvari, zato neka se vazda na njih i upire. Oko sebe djeca imaju svega, a mogu toga i jošter pribaviti, pa neka to imaju, broje, rastavljaju, podjeljuju i mjere mahom od početka, a tek kad budu pripravljena za apstrahivanje, biva kad uvide

potrebu, da pojmove treba označivati znakovima, neka se počnu učiti brojkama i neka im se računica daje. — Pod vidom dakle, da su još malena za čuvanje knjiga i da im oci ne mogu često nabavljati nove, neka učitelj od učenika I. god. tečaja oduzme knjižice i da im ih, tek kad vidi, da je zato vrijeme nadošlo.

Brojni znak više i jednako može se naučiti sasvim dobro i na brojnim slikama, dok se ostali uče na konkretnim sredstvima: štapićima, kamenčićima, spužvicama i ov. sl.

Svako računanje treba da počinje primijenjenim zadacima, poslije dogje na računanje imenovanim i najposlije čistim brojevima. — Uporedo s poukom o stvarima upoznavat će se djeca najobičnijim mjerama, utezima i novcima, pa kao što će vazda pri onomu mjeriti i cijeliti, tako će se i pri ovome svako vježbanje, svi zadaci oslanjati na poznate predmete. — Od dvije

vrsti računanja t. j. usmenoga i pismenoga više se treba oslanjati na usmeno, zato i kad djeca budu na onom stepenu, gdje se pismeno računa, dovodit će se makar i s manjim brojevima, da svaki zadatak usmeno riješe.

Koji nastavnik nije vješt mjesnim tržišnim cijenama običnijih stvari, neka ih prouči, pa neka vazda u zadacima navodi istinske cijene. — Računica i ovdje dolazi samo, kad je tiha zabava, a na neposrednom poučavanju ne smije se pomaljati.

Kad se dakle zadao zadatak, mora se gledati, da se učenici ne upute na prosto nagaganje, kojim će ga ukonom izvesti. U tu svrhu dovode se djeca po malo da uvide, mora li izaći veće ili manje, tolikostruko ili neki dio. Na ovo naviknuta, odmah će pogoditi operaciju i zadatak je svladan junački. — Po

koji put nagje se u pismenoj množidbi protulogična zamjena čimbenika. Tako n. pr. u pitanju, koliko će se platiti za 85 kg. krumpira po 8 para svaki, napišu neki ovako „ $85 \times 8 =$ “ da je to u nižim odjecima, gdje još nije uvedena pismena množidba, to bi odgovaralo, ali gdje se zna da množnik stoji na desnoj množidbenika, takva se stavka drži pogrješkom i popuštati se nipošto ne smije, pa neka u umnošku ne čine promjena.

Kao najbolje sredstvo u oštrenju razuma u pripravljanju za praktični život, ističu se izvodni računi, zato neka se veliko vježbanje u njima čini. Još prije no se došlo na pismeno računanje, moraju se davati izvodni računi, a po gotovo, kad djeca svladaju množidbu i diobu. (Sliedi)

Upiti na ispitima osposobljenja.

Ispitno povjereništvo u Arbanasima.

Zadaće iz računstva za ispite osposobljenja za opće pučke škole.

- (V. 1898.) 1.) Riješiti induktivnim putem zadatak: Neki je gospodar osigurao proti tuči svoje plodove u vrijednosti od 10000 K su $5 \cdot 4\%$ premije. Koliko iznosi premija što je ima platiti, a koliko odšteta, ako je šteta bila nadoknagjena su 35% osigurane vrijednost? 2.) Promjeri su osnovaka kušostošca dugi $2 \cdot 4$ dm. i $1 \cdot 8$ dm., a stranica njegova $3 \cdot 02$ dm.; koji je tjelesni sadržaj kusostošca? 3.) Tumačiti pretvaranje raznoimenih ulomaka u istoimene.
- (XI. 1898.) 1.) Za neko siročje bilo je položeno u sirotinjsku blagajnicu 6 komada četirpostotnog državnog zajma od 2000 K, 5 komada zajedničkog dohotka od 2000 K po $4 \cdot 2\%$ i 20 komada založnica od 200 K po 4% , a uz to je bilo položeno na njegovo ime u poštansku štedionicu 456 K. Od kamata svega ovog imetka ima se uložiti 80% za odgoj djeteta, a ostalo se ima uglavničiti; koliko će se trošiti na godinu za odgoj djeteta; za koliko će kruna poskočiti svake godine njegov imetak? 2.) Krov sastavljen od 2 inosmjernjaka i 2 trokuta ima se pokriti crepovima. Usporedne su stranice inosmjernjaka duge 22 m i 16 m, a visina im je 8 m, dok je podnica svakog trokuta duga $12 \cdot 4$ m, a visina $5 \cdot 9$ m. Koliko se hoće crepova da se krov pokrije, ako svaki crijep pokriva 3 dm^2 ? 3.) Tumačiti pravilo, da se u umnošku desetinskih brojeva ima otkinuti s desne na lijevo toliko desetina, koliko ih je u oba čimbenika.
- (V. 1899.) 1.) Na 15. rujna ima se prodati 8600 K obaveznica državnoga duga za neku želje-

- znicu po tečaju od $94 \cdot 28$; koliko će se za to utjerati, ako se imaju dodati dobici od 1. srpnja po 4% ? 2.) Koliko litara vode sadrži kabao visok 55 cm, širok u donjem promjeru 46 cm, a u gornjemu 38 cm i koliko teži voda što može stati u njemu. (Riješiti približnim postupkom)? 3.) Metodički postupak pri računanju u 2. god. teč. po primjeru: 7 m svile stoji 91 K, koliko stoji 5 m. iste svile?
- (XI. 1899.) 1.) Dug od 2600 K, upisan na kuću, bio je isplaćen nakon 3 godine i 5 mjeseci skupa s kamatama za to vrijeme u iznosu od $3088 \frac{7}{12}$ K su koliko $\%$ bile su uračunane kamate? 2.) Krov zvonika ima oblik upravna četverostrana šiljnika, opseg toga šiljnika iznosi $10 \cdot 4$ m, a pobočna mu je visina jednaka $6 \cdot 3$ m. Koliko se m^2 ploča olova hoće, da se krov pokrije, ako se doda $5 \frac{1}{2}\%$ radi odpadaka i žljebova i koliko teži potrebito olovo, ako svaki dm^2 ploče teži 228 g? 3.) Kako biste uputili djecu da riješe zadatak: Bačvica puna masla teži $19 \frac{3}{4}$ kg., prazna bačva teži $2 \frac{2}{5}$ kg.; koliko vrijedi maslo, ako se kg. plaća K $1 \cdot 8$?
- (V. 1900.) 1.) Neko ima na dobit 3 glavnice, naime 800 K uz $4 \frac{1}{2}\%$, 650 K uz 5% i 1050 K uz $5 \frac{1}{2}\%$, a hoće da tu glavnicu skupi u jednu, koja da mu dava istu godišnju dobit kao one tri prijašnje; na koliko će $\%$ u tu svrhu uložiti ukupnu glavnicu? 2.) Posuda djelomice napunjena čistom vodom ima oblik pašesterca, koji je dug $8 \cdot 4$ dm., a širok $5 \cdot 8$ dm. Ako se u posudu uvali kamen, tako da sav ostane pod vodom, voda se u posudi podigne za $2 \cdot 5$ dm.; koja je posebna težina kamena, ako on teži $341 \cdot 04$ kg?

- 3.) Kako biste s djecom riješili ovaj zadatak: Ako $4\frac{1}{2}$ m tkanine zapada K 18, koliko zapada $3\frac{1}{5}$ m iste tkanine?
- (XI. 1900.) 1.) Neki čovjek uložiti na dobitak dvije glavnice, i to jednu od 3580 K uz 5% za 1 godinu i 6 mjeseci, a drugu od 2800 K uz 6% za 2 godine i 3 mjeseca. Koja glavница daje više dobiti i za koliko više od druge (Izvodni postupak)? 2.) Otpiljeno bukovo deblo, dugo je 6·5 m, ima oblik kusostošca; na jednom je kraju drvo debelo 56 cm, a na drugom 34 cm. Koliko će se potrošiti za prenos toga debela, ako se za svaki metrički kvintal plaća po 3 K, a posebna težina bukovine iznosi 0·72? 3.) Razvijte postupak za množenje desetinskoga ulomka su 10.
- (V. 1901.) 1.) Na koliko $\%$ treba uložiti glavnicu od 108000 K, da u 2 godine dade istu dobit kao glavnica od 4800 K uz $5\frac{1}{2}\%$ u 4 godine i 6 mjeseci. (Izvodni postupak)? 2.) Kovač ima da okuje gvozdeni обруč za jedno kolo, promjer kojeg ima 8 dm. Debljina обруča je 12 mm, a širina mu je 6 cm; koliko će gvoždja u tu svrhu upotrebiti, ako je njegova težina 7·8? 3.) Protumačiti djeci 1. god. teč. razliku izmeđju $\frac{1}{2}$ od 8 i koliko je 4 u 8?
- (XI. 1901.) 1.) Riješite izvodnim postupkom: Koliko iznosi čisti prihod na ar livade, ako livada od 4·85 ha daje 225 q sijena po 4·80 K q, pošto se odbijaju troškovi za kositbu u iznosu od 184·65 K, za čišćenje jaraka svota od 16·35 K i kamate na temeljnoj glavnici od 5400 K u mjeri od $5\frac{5}{10}\%$? 2.) Okolo okrugla ribnjaka, koji ima u promjeru 60 m ide cesta široka 7·50 m. Koliko će se potrošiti da se ta cesta poploči, ako se za svaki m^2 radnje plati 2·40 K? 3.) Metodički obraditi pojam tjelesnog sadržaja briđnjaka.
- (V. 1902.) 1.) Netko kupi kuću za 7250 K. Svake godine potroši prosječno za popravke 38·20 K, plaća pak državnog poreza 90 K, a pokrajinskog i občinskog prireza 150% ; Što je za njega unosnije, ili ta kuća, za koju prima na godinu 601·60 K najma, ili da je dao glavnicu, kojom je kuću kupio, na dobit uz $4\frac{1}{2}\%$? 2.) Koliko kg. žive može stati u šupljoj kruglji, ako joj je promjer dug 31 cm, stijena debela 5 mm, a posebna težina žive jednaka 13·5? 3.) Pojam diobe cijelog broja s ulomkom. (Poučavanje).
- (XI. 1902.) 1.) Neki glavničar ima 4000 K uloženi na $5\frac{2}{10}\%$, 6000 na $5\frac{3}{4}\%$ a 3500 K na $7\frac{1}{3}\%$; na koliko bi po sto imao uložiti ukupnu svotu, da bude imao isti prihod na godinu? 2.) Valjak od 5·8 dm u promjeru, napunjen je donekle vodom. Ako se u nj uvali tielo nepravilna oblika, tako da sav bude pod vodom, ova će se u valjku podignuti za 23 cm. Kolika je usebina toga tijela? 3.) Kako biste postupali da u II. odsjeku jednorazredne pučke škole riješite ovaj zadatak: Limeni sud teži 2 kg., a pun ulja 11 kg; ako se za samo ulje plati 81 komad od 10 h, koliko komada od 10 h pada svaki kg. ulja?
- (V. 1903.) 1.) Neki je gospodar osigurao proti požaru svoje zgrade sa 14.000 K su $1\frac{2}{1000}$, pokućstvo i poljsko orugje za 3000 K su $1\frac{3}{1000}$, stoku sa 400 su $\frac{9}{1000}$ premije. Koliko će plaćati sigurnine na godinu, ako mu društvo, kod kojega se je se osigurao, dade 8% popusta? 2.) Koliko teži kamen, koji ima oblik četverostrana šiljnika, visoka 9 dm, u kojemu je osnovka pačetvorina s opsegom dudim 6 m, ako joj je veća stranica dva puta duža od visine šiljnika, a 1 dm^3 istoga kamena teži 2·49 kg? 3.) Tumačiti u III. odsjeku jednorazredne pučke škole zadatak: Naš premilostjvi česar i kralj Franjo Josip I. uzašao je na prijestolje na 2. prosinca 1848.; koliko je danas (5. 5. 1903.) godina, mjeseca i dana da vlada?
- (XI. 1903.) Koliko stoji 1 kg. kafe, ako 300 kg čiste težine prispjele u Zadar stoji 348·31 K, a u ime se carine platilo 295 K, dok se je za prijenos izdalo 18·4 K, i ako se radi isplate u gotovu prima $1\frac{1}{2}\%$ popusta na vrijednosti kafe? 2.) Koliko teži valjkasta cijev od trvena željeza, ako je duga 1·4 m, široka na otvoru 3 dm, a debela 2 cm, i ako dm^3 livena željeza teži 7·2 kg.? 3.) Tumačiti u pučkoj školi zadatak: Neko je prodao 12 ovaca za $273\frac{3}{5}$ K, pri čemu je dobio $45\frac{4}{5}$ K; pošto je njega zapala svaka ovca? (Nastavit će se).

„Predsjedništvo u mjes. škol. vijeću“.

Ovaj nastavak je ponovni osvrt i nastavak na naslov prvoga članka, na „Novo Vrijeme“, na njegov moderni pedagoško-demokratski program, osobito pak na pitanje da li može upravitelj škole, u smislu

okr. p. šk. v. od 3. 3. 1907. broj 1312. pohagjati satove pouke vjere. Dokaže li se, da je okružnica nezakonita, inkompatibilitet o kojem govori gosp. Kandidaš pogotovo pada.

Što sam napisao u prvom članku, napisao sam tumačeći zakonske odredbe, obziruć se na smisao i na doslovno tumačenje njihovo, abstrahujuć — ili da cijelu istinu rečem — neznajuć za gori spomenutu okružnicu. Što ja za nju nijesam znao, opravdan sam, umirovljen sam; ali se čudim šta se gosp. kolega Kandijaš na nju nije pozvao! — Zaboravio je i on! Da Bog dao, pak je i svak zaboravio!

Nego treba da odnosnu tačku doslovno navedemo:

„Upravitelj škole posjećivat će satove nauke vjere kao i do sada tako i na dalje, samo kad zato bude potrebitih razloga, a osobito onda, kad bude zahtjevala školska stega. Bez uštrba ovoga prava ostavlja se po § 2. zakona 25. 5. 1868. d. z. l. br. 48. neposredno nadgledanje vjerske pouke pripadnoj crkvi ili vjerskome društvu (§ 134. šk. i nast. reda.“

Ova odluka po mojem mnjenju, nije zakonita jer se ne osniva ama i na jednoj zakonskoj odredbi; da pače smatram je i protuzakonitom, jer je u oprjeci sa naredbama, a što je glavnije i sa zakonima, koji i implicate i esplicite ustanovljuju da u prvom redu nadzor pouke vjere pripada crkvenoj vlasti, dakle da kroz vrijeme pouke katekizma u razred nitko ne smjede. A čemu bi i ulazio, ako nema nadzornog prava?

Imajući sve to pred očima pitam; kako je moglo c. k. pok. šk. vijeće dati to pravo upravitelju i narediti mu: „...posjećivati... satove nauke vjere...“ — Zašto ne spomenuti: kad bi i u kojim slučajevima moglo biti „...posebnih razloga...“, a da upravitelj dogje u razred za vrijeme pouke vjere; kad ga na vršenje toga prava, te dužnosti ovlašćuje na to škol. stega? — Ovo je posve šareno, a šareno je, jer je neispravno. Ako pravo imade, to pravo mu pok. vijeće nije nit moglo nit smjelo ograničiti, ko što mu ga ovom okružnicom ograničuje sa riječima: „...samo kad... i opet: „...kad bude zahtjevala školska stega. Ili pravo imade crkva ili upravitelj: dva kompetentna, neodvisna nadzora ne mogu biti, izključuju jedan drugoga. Dakle: rebus! Valja ga riješiti!

Pogrješka je počinjena, a najmanje što se mora konstatovati jest, da na c. k. p. vijeću imade i ljudi, koji, zadojeni tobože liberalnim a ratobornim duhom, neispravno tumače nekoje zakone te nastoje, e da bi svjetovno politička vlast dobila pravo utjecaja pri nuci vjere, a da ista uzmogne katiketi čak i metodu propisati, kojom da razloži istine vjerske. Da bi do ovoga moralo doći, o tom će se čitaoci uvjeriti iz ovoga članka. Što se ne može i ne smije ni pri pouci ma kojega predmeta, to bi se htjelo postići kod vjerorazakonske pouke. Tim i ako se ne bi stvorila slobodna škola, dosta bismo se njoj približili! Da ovo dokažem te još bolje prikažem neosnovanost, nezakonitost spomenute okružnice, treba mi se pa bilo i površno osvrnuti na značenje riječi disciplina.

Što je dakle stega, koja bi mogla zahtjevati, da upravitelj posjećuje satove pouke vjere?

Po općem shvaćanju ta riječ označuje izvanjsko ponašanje i stanje u kojem se nalaze školska djeca, škola, učitelji, njihovo djelovanje i sredstva, koja se mogu upotrebljavati za postignuće mira. Označuje dakle red, potrebna svojstva i sredstva za postignuće istoga. Ili: to su pravila potrebna svrsi napredovanja. Može označivati i strukovno poznavanje pojedinih grana nauka, sposobnost potpunu u načinu predavanja pojedinih struka, uspjeh u djelovanju i t. d. stega po tom obuhvaća u sebi svu, cjelovitu pouku, svako znanje, sve djelovanje, svu školu. Sve ovo i sva ova svojstva o sebi, nisu disciplina, a skupa jesu. Evo sada što pedagog Dixtet o tom kaže: „...Disciplina znači upustvo, pouku, a i nauku, a za tim i uregjenje vladanja, moralno navikivanje, stegu... i sama pouka može i treba da bude sredstvo za uzdržavanje stega. Šta više moramo je držati najznatnijim sredstvom stega u svim, a osobito u narodnim školama.“ — A Diestervveg veli: „...disciplina nije nešto zasebno, samostalno, nego je istovjetna s poukom. Pravi didaktičar u isto je vrijeme i disciplinator: tko dobro uči, dobro i disciplinuje; tko se dobro razumije u pouku, taj se razumije i u disciplinu...“

Eto u čemu se sastoji, eto što je disciplina — stega. Tko je dakle vlastan nadzirati stegu u školi, taj može, a i dužan je, nadzirati cijelo djelovanje učiteljevo. Može dakle i metodu propisivati. Ljudi na p. š. v. nijesu ignoranti ni u pedagogiji ni u filologiji, pa sam siguran da baš u ovome smislu i uzimlju riječ stega; a u tome se i sastoji sva težina njihove pogriješke. Tko dakle imade pravo „...posjećivati... satove nauke vjere...“ kad za to bude posebnih razloga, a osobito onda kad bude zahtjevala školska stega“ taj imade pravo doći na katiketsko predavanje kad god hoće, morao bi izpitivati, da se uvjeri o metodi i uspjehu, upućivati, opazke stavljati, o tom u sastancima razpravljati i t. d. Na koji bi način bilo tada „pridržano... neposredno nadziranje poučavanja u vjeri dotičnoj crkvi...? (§ 134 m. n. 29.—9.—05.) U nijednom zakonu, u nijednoj naredbi, ne stoji, da nadučitelj može posjećivati satove vjere; esplicite nije nigdje istaknuto pravo da može — osim vjerske vlasti — još tkogod nadzirati vjersku pouku; pa ne shvaćamo kako je p. v. moglo to pravo dati, tu dužnost propisati upravitelju škole. Odredbe osobito o važnim pitanjima kao što je ova, mora da imadu opravdanu svrhu i oslon. Gdje je p. v. našlo oslon? A koja mu je svrha bila? — Ne velim da je bilo zle namjere, da p. v. potiče učitelje na borbu protiv svećenicima; ne kažem da ono hoće rat protiv crkvi — vjeri; ali moram ustvrditi, da će je svak u tom smislu shvatiti, a to je zlo, to mi je žao, to bi moglo puno štete nanijeti, dosta neprilika stvoriti učitelju i svećeniku. (Sliedi).

Vjesnik.

Tridesetipetgodišnjica kot. škol. nadzornika gosp. Slavomira Sinčića. Na 6. t. mj. navršila se tridesetipetgodišnjica učiteljskog stalnog službovanja gosp. Slavomira Sinčića, kotarskog školskog nadzornika združenih kotara Šibenik-Knin. Ovu priliku prihvatila je uprava „Učiteljskog društva za Šibenik i škol. kotar šibenski“, da izvrši nalog ovogodišnje glavne društvene skupštine t. j. da g. Sinčiću predade pisanu potvrdu njegova imenovanja počasnim društvenim članom. Uprava mu je uručila diplomu počasnog članstva i čestitala mu korporativno na doživljenom rijetkom godu željom, da svečar bude još dugo mogao čil i zdrav biti koristan školstvu i učiteljstvu. Prigodno zanosno slovo držao je predsjednik društva, naš urednik, g. D. Sirovica. — Svečar se je ganut zahvalio na tom lijepom iskazu ljubavi, štovanja i radovanja i naglasio, kako je on uvijek bio, jest i biti će sa učiteljstvom jedno, jer se uzanj čuti sretan i bodar da radi za pučku prosvjetu. Odredio je podjedno doznačiti „Učiteljskom Društvu“ u Šibeniku K. 300 kao temeljnu početnu glavnica fonda za pomoći društvenim članovima, a k tome drugih K 300 za ustrojenje učiteljskog konvikta u Splitu. Društvena je uprava zahvalila odmah plemenitom darovatelju na tom poklonu, te je isti dan predsjednik iste dobio od g. Sinčića bankovnu uložnu knjižicu sa K 300 u tekućem računu. — Na večer bio je u dvorani „Učiteljskog Društva“ sastanak, kojemu je svečar prisustvao, radostan videći se okružen kitom učitelja i učiteljica. Gosp. Sinčić primio je ovom prigodom mnoštvo čestitaka od učitelja, gragjana i uglednih ličnosti. Pokraj škol. nadzornik gosp. Antun vit. Ströll upravio mu je čustvenu, značajnu brzozjavnu čestitku. Istog dana u dvorani „Učiteljskog Društva“ šibenskoga izvješena je svečareva slika, čim je ispunjena želja ovogodišnje glavne društvene skupštine. Na 6. svibnja o. g. još se je jedan put svečano pokazalo, kako je gosp. Sinčić ljubljen, štovan i uvažen, i kako su napadaji na njegovu osobu u zadnje doba bili samo plod i žučljiv izljev nezadovoljnika i dangubnjaka, kojima je svaka čestita osoba zazorna uprav za to, jer ne može bez povrede svog dostojanstva odobravati njihovo postupanje, ponašanje i njihove niske težnje.

Gosp. Slavomiru Sinčiću o tridesetipetgodišnjici njegova uzorna, marna i korisna učiteljskog službovanja i „Učiteljski Glas“ izrazuje svoje najtoplije čestitke i želi, da još dugo bude mogao biti na povjerenu mu mjestu, na kojemu je stekao toliko zasluga radeći neumorno i požrtvovno za dobro škole i učiteljstva. Živio!

Učitelji kninskog kotara imali su na 10. o. m. pouzdani predstanak za osnivanje svog „Učiteljskog Društva“. Sa žalošću moramo zabilježiti vijest, da do toga ne će doći, jer su učitelji Srbi ostali kod svoje, da oni ne će da „Učiteljsko Društvo“ kninskog kotara bude sa „Savezom“, već sasvim osebno.

Davorin Trstenjak, nadzornik pučkih škola u Gospiću, bio je umirovljen, a mjesto njega bio je imenovan ravnatelj više karlobaške škole g. Ivan Mollus. Ne znamo što je dalo povoda umirovljenju zaslužnog Trstenjaka, jer nam prekovelebitske novine, koje smo čitali, ništa ne kažu, ali je stalno da će i ovaj poštenjak biti žrtva Rauchove tiranije.

Hrvatska učitelj. štedna i predujamna zadruga u Zagrebu obdržavala je pr. m. svoju glavnu skupštinu pod predsjedanjem g. Matije Lisca. Iz predloženih zaključnih računa za god. 1907. razabire se aktiva od 371.476·42 K s čistim dobitkom od 9.284·95 K. Od čistoga dobitka ide 25 postotaka u pričuvnu zakladu i tantijeme ravnateljstvu i nadzornomu odboru, dok se ostala svota dijeli: „Potpornoj zakladi Saveza hrvat. učitelj. društava“, potpnom društvu učitelj. pripravnika u Zagrebu, zakladi za potpomaganje oskudnih učitelja i t. d., a ostatak od K 857·85 prenosi se na novi račun. — Pričuvna zaklada iznosi 18.000 K, — Osim dojakošnjih članova ravnateljstva izabrala je skupština nove i to gg. Stj. Šmidta i Stj. Širolu, a zamjenikom gosp. Vinka Delaka.

Kad ćemo se mi u Dalmaciji moći takmiti s braćom preko Velebita?

„Hrvatske Jelice, narodne priče“ uredio Josip A. Kraljić urednik „Mladog Istranina“. Ovu knjigu najvrue preporučamo našim majkama i gg. učiteljima. Svaka priča je ilustrirana, a cijena je knjigi broširanoj 1.60 K. uvezanoj 2 K, a u zlatorezu 3 K.

Dobiva se kod gosp. Kraljića u Malom Lošinj. Čist prihod namijenjen je „Mladom Istraninu“.

Domaće i nekoje strane životinje po bio-loškoj metodi. Sastavili su Gj. M. Raca i A. Pejić. Cijena je 2.50 K. Tisak Islamske dioničke stamparije Sarajevo 1908. Ovo djelo vrijedno je preporuke. Opsize 277 stranica, a sadržaje preko 200 opisa raznovrsnih predstavnika iz životinjskog carstva.

Na znanje. Poštovanim pretplatnicima na knjigu „Najznamenitije životinje“ javljamo, da je doštampano izdanje latinicom. Sadržaj je isti (obragjeno 137 životinja) samo je naslov promijenut u „Domaće i nekoje strane životinje“. Knjiga je veća nego što smo je objavili (17½ umjesto objavljenih 15 štampanih tabaka) zato joj je cijena veća: 2 K 50 h.

Ujedno javljamo da otvaramo pretplatu još do konca školske godine, te svaki koji pošalje 2·20 K kao što je u pozivu na pretplatu oglašeno, dobiće knjigu u krstopletu. Knjiga će se odpremiti istoga dana kad naručba stigne. Ko poruči pet komada, dobije šesti komad na dar.

Izdanje ćirilicom biće gotovo koncem maja o. g. Gj. M. Raca i A. Pejić.

Na prikaz. Primili smo sa zahvalnošću slijedeće knjige: Moderna biblioteka za 1 krunu Br. 1., koja sadrži pripovijesti Guy de Maupassant-a.